Hazırlayan: **İlke TANLAY**
(Uzman Yardımcısı) TOBB AB Daire Başkanlığı

Cancun İklim Değişikliği Zirvesi'nin ardından...

Cancun İklim Değişikliği Zirvesi'nde (COP16) yapılan görüşmeler sonunda, Kopenhag'da düzenlenen COP15 görüşmelerinde ortaya atılan **"Yeşil Fon" kurma girişimi resmiyet kazandı.** Buna göre 2020 senesinde kurulması hedeflenen fona, "gelişmekte olan ülkeler" tarafından kullanılmak üzere, "gelişmiş ülkeler" toplam 100 milyar dolar aktaracak.

BM İklim Değişikliği Zirvesi 16'ncı Taraflar Konferansı, 29 Kasım-10 Aralık 2010 tarihleri arasında Cancun'da (Meksika) yapıldı. Konferans, geçen yıl Kopenhag'da gerçekleşen 15'inci Taraflar Konferansı'nın aksine, bu defa devlet ve/veya hükümet başkanlarının katılmadığı, görünürlüğü az olan bir Konferans oldu. Konferans, üye devletlerin iklim değişikliği konusunda artık "uluslararası alanda" ilerleme kaydetmeye sıcak bakmadığı, AB'nin de İklim Değişikliği konusunda, küresel anlamda liderlik girişimlerinin başarısız sonuçlandığı, bu bağlamda üye devletlerin daha küçük ölçekli anlaşmalara yanaştığını ortaya çıkardı. Konferans'ın belki de tek somut çıktısı, 2020 yılında kurulması hedeflenen "Yeşil Fon"un resmiyet kazanması oldu. Konferansın sürprizi ise Japonya heyetinin Kyoto Protokolü'nün uzatılmasına karşı çıkması oldu. Türkiye, Konferans'ta Çevre ve Orman Bakanı Veysel Eroğlu başkanlığında bir heyetle temsil edildi.

CANCUN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ZİRVESİ

İklim değişikliği konusu, uluslararası camiada ilk kez 1992 yılında Rio de Janeiro'da imzalanan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) ile ele alındı. Bu bağlamda, 1997 yılında Kyoto Protokolü'yle birlikte iklim değişikliği konusunda ülkeler üzerinde hukuken bağlayıcı bir anlaşma imzalanmış oldu. Ancak, bu ülkeler arasında

ABD ve Çin Halk Cumhuriyeti gibi birçok önemli ülke yer almadı.

Kyoto Protokolü'nün, aralarında Türkiye'nin de yer aldığı, Ek 1 (Annex 1) ülkeleri için ilk taahhüt döneminin sonuna (2012) yaklaşılırken, bu Protokolün başarısız olduğu yönünde genel kanaat oluştu. Özellikle Meksika'da 29 Kasım–10 Aralık 2010 tarihleri arasında düzenlenen 16. Taraflar Konferansında (COP16) bu görüşün güç kazandığı gözlemlendi. Nitekim Japonya, henüz görüşmelerin en başında, Kyoto Protokolü'nün uzatılmasına karşı çıktığını açıklayarak, birçok üye devletle birlikte, BM nezdinde şaşkınlık yarattı. Ayrıca Japonya'nın bu tutumu da çok manidar oldu. Nitekim Japonya'nın bu şekilde 2012'ye yönelik müzakerelerin de önünü tıkamış olduğu değerlendirmesi yapılıyor. Bunun yanı sıra Rusya da Konferans'ın son gününde Japonya'nın beyanatına benzer bir söylemde bulunarak, 2012 sonrası dönemde herhangi bir taahhüt altında olmayacağını dile getirdi. ABD ve Çin gibi isteksiz ülkelere Rusya ve Japonya'nın da dâhil olması Kyoto Protokolü'nün etkisiz kalacağı görüşünü pekiştiriyor.

COP16, BM YETKİLİLERİ TARAFINDAN BAŞARILI BULUNDU

Türkiye açısından bakıldığında, Çevre ve Orman Bakanlığı yetkilileri tarafından müzakerelerin son derece olumlu geçtiği ifade edildi. 2001 yılında Marakeş'te imzalanan ve Türkiye'nin "Özgün Koşulları"nı ifade eden 26CP/7 kararının sonuç metninde yer aldığı, ayrıca teknoloji transferi konusunda da birtakım düzenlemelerin yapılacağından bahsedildi. Bunların üstüne, Kyoto Protokolü'nün 2. Dönemi'nin (2012 sonrası) etkisiz kalacağı da memnuniyetle karşılandı. Çevre ve Orman Bakanı Veysel Eroğlu, Cancun'da düzenlediği basın toplantısında da görüşmelerden memnun kaldığını ifade etti.

Sonuç itibariyle COP16, BM yetkilileri tarafından başarılı bulundu. Bunun başlıca sebebi, sonuç bildirgesini (Bolivya hariç) tüm ülkelerin imzalamış olduğu şeklinde mütalaa ediliyor olması. Ancak, böyle bir sonuca zemin hazırlayan unsurun COP16'ya dair beklentilerin hep düşük kalmasını da göstermek mümkün. Türkiye dâhil birçok önemli devletin en üst düzeyde temsil edilmemesi, COP16'nın görünürlük bakımından COP15'ten çok uzak kaldığı sonucunu ortaya koyuyor. Beklentilerin düşük kalmasının sebebi ayrıca, COP15 sonunda "Kopenhag Mutabakatı" metninin herhangi bir bağlayıcılık niteliği

olmamasıyla birlikte, COP16 öncesinde Kopenhag Mutabakatı'nın teknik çalışma grupları tarafından "tabu" olarak gayri resmi bir şekilde ilan edilmesi ve bu kesim tarafından hiçbir zaman dile getirilmemeye çalışılması olarak değerlendirilebilir.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ MÜZAKERELERİNİN GENEL BİR DEĞERLENDİRİLMESİ

Görüşmeler sonunda, Kopenhag'da düzenlenen COP15 görüşmelerinde ortaya atılan "Yeşil Fon" kurma girişimi resmiyet kazandı. Buna göre 2020 senesinde kurulması hedeflenen fona, "gelişmekte olan ülkeler" tarafından kullanılmak üzere, "gelişmiş ülkeler" toplam 100 milyar dolar aktaracak. "Yeşil Fon"a ilişkin diğer unsurlar henüz netlik kazanmadı. Güney Afrika'da düzenlenecek COP17 görüşmelerinde bu unsurların dile getirilmesi bekleniyor.

İklim Değişikliği Müzakerelerinin genel bir değerlendirilmesi yapıldığında bazı sonuçları ve söz konusu müzakerelerin gidişatını görmek mümkün. Üye devletlerin iklim değişikliği konusunda artık "uluslararası alanda" ilerleme kaydetmeye sıcak bakmadığı, AB'nin de küresel anlamda liderlik girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlandığı, bu bağlamda üye devletlerin daha küçük ölçekli ve/veya bölgesel anlaşmalara yanaştığı gözlemleniyor. Nitekim COP16 görüşmeleri öncesinde, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 22 Ekim tarihinde Yunanistan'da düzenlenen "Akdeniz İklim Değişikliği Girişimi"ne katılımı da Türkiye açısından bu bağlamdaki çalışmalara örnek gösterilebilir.

AB'nin çabalarına karşın, ABD, Çin, Rusya ve Japonya gibi devletlerin Kyoto Protokolü konusundaki soğuk yaklaşımı, Kyoto Protokolü'nün sonunu hazırlamış olmasına eşdeğer tutulabilir.